

STATISTIKA O TUJIH NOTRANJIH PODJETJIH

METODOLOŠKO POJASNILO

NAMEN RAZISKOVANJA
PРАВNA PODLAGA ZA RAZISKOVANJE
ENOTE OPAZOVANJA
ZAJETJE
ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
DEFINICIJE
POJASNILA
OBJAVLJANJE REZULTATOV
REVIDIRANJE PODATKOV
DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA
PRIPRAVILVA
ZADNJIČ OSVEŽENO

NAMEN RAZISKOVANJA

Statistika o tujih podjetjih je ena izmed statistik za spremljanje pojavnih oblik ekonomske globalizacije in njenih posledic na nacionalna gospodarstva. Statistika o tujih podjetjih je namenjena spremljanju pomena, strukture in delovanja tujih podjetij na teritorijih posameznih držav.

Statistični urad Republike Slovenije (SURS) je zadolžen za izvajanje statistike o tujih podjetjih na teritoriju Slovenije. Gre za spremljanje podjetij, ki imajo sedež v državi, zato govorimo o statistiki tujih notranjih podjetij. Banka Slovenije (BS) pa je zadolžena za izvajanje statistike o podjetjih v tujini, ki so pod nadzorom institucionalne enote s sedežem v Sloveniji. V tem primeru govorimo o statistiki zunanjih tujih podjetij.

Nadaljnji elementi oz. poglavja tega metodološkega pojasnila se nanašajo na statistiko o tujih notranjih podjetjih.

PРАВNA PODLAGA ZA RAZISKOVANJE

Pravna podlaga za izvajanje raziskovanja je Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/1995 in št. 9/2001) in Letni program statističnih raziskovanj za tekoče leto (ime in oznaka naloge Statistika o tujih notranjih povezanih podjetjih (inward FATS) SSP-FATS/L)) ter Uredba (ES) št. 716/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2007 o statistiki Skupnosti o strukturi in dejavnosti tujih povezanih podjetij.

Cilj te uredbe je vzpostavitev skupnih statističnih standardov za pripravo primerljive statistike o tujih podjetjih držav članic Evropske unije, pri čemer so podrobnejša določila za implementacijo skupnih statističnih standardov nadalje opredeljena v treh izvedbenih aktih

omenjene uredbe. Ti so: (1) Uredba Komisije (ES) št. 834/2009 z dne 11. septembra 2009 o izvajanju Uredbe (ES) št. 716/2007 Evropskega parlamenta in Sveta o statistiki Skupnosti o strukturi in dejavnosti tujih povezanih podjetij v zvezi s poročili o kakovosti, (2) Uredba Komisije (ES) št. 364/2008 z dne 23. aprila 2008 o izvajanju Uredbe (ES) št. 716/2007 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s tehnično obliko za pošiljanje statistike tujih povezanih podjetij in odstopanji, ki se odobrijo državam članicam, in (3) Uredba Komisije (ES) št. 747/2008 z dne 30. julija 2008 o spremembi Uredbe (ES) št. 716/2007 Evropskega parlamenta in Sveta o statistiki Skupnosti o strukturi in dejavnosti tujih povezanih podjetij v zvezi z opredelitvami karakteristik in izvajanjem NACE Rev. 2.

ENOTE OPAZOVANJA

Enote opazovanja so podjetja in podružnice na ozemlju Republike Slovenije, ki so pod večinskim ali manjšinjskim neposrednim ali posrednim nadzorom tujih institucij (podjetij ali fizičnih oseb). Enote opazovanja so del celotne populacije vseh podjetij, registriranih za opravljanje pretežno tržnih dejavnosti, z glavno dejavnostjo v enem izmed naslednjih področjih Standardne klasifikacije dejavnosti 2008 (SKD 2008): Rudarstvo (B), Predelovalne dejavnosti (C), Oskrba z električno energijo, plinom in paro (D), Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odplakami, saniranje okolja (E), Gradbeništvo (F), Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (G), Promet in skladiščenje (H), Gostinstvo (I), Informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), Poslovanje z nepremičninami (L), Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M), Druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N) in Popravila računalnikov in izdelkov za široko rabo (S95).

Glavna dejavnost, ki jo podjetje ali podjetja opravljajo, je statistična dejavnost, ki je kot glavna določena v Statističnem poslovnem registru za statistični namen in se v posameznih primerih razlikuje od registrirane dejavnosti, določene v Poslovnem registru Slovenije, ki ga vodi AJPES. Statistična dejavnost se določa pri pomembnejših enotah, in sicer tistih, pri katerih je iz obstoječih statističnih podatkov razvidno, da bi bila njihova razvrstitev po teh podatkih drugačna od razvrstitve te enote glede na registrirano dejavnost.

ZAJETJE

Zajeta so vsa aktivna tuja podjetja in podružnice iz navedenih dejavnosti, ki so registrirana na ozemlju Republike Slovenije. Gospodarski subjekti so aktivni, če so med letom opazovanja izkazali prihodke od prodaje ali stroške dela.

ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Za pripravo statistike o tujih notranjih podjetjih sta potrebni dve skupini podatkov. Prva skupina so podatki, potrebni za identifikacijo tujih notranjih podjetij, drugi sklop pa so podatki o številu in ekonomskih značilnostih podjetij. Vir za obe skupini podatki so statistike SURS.

Vir podatkov za identifikacijo tujih notranjih podjetij so podatki o lastniških deležih posameznih investorjev (imetnikov podjetij) po podjetjih v statistični bazi, ki jo SURS oblikuje za namene priprave Registra skupin podjetij in Evropskega registra skupin podjetij (EGR). Pri identifikaciji upoštevamo deleže, ki so enaki ali večji od 10%.

Statistična baza vsebuje podatke o državi, v kateri ima sedež institucionalna enota, ki je tuji investitor kot prvi lastnik. Pri določanju države nadzora tujih podjetij po zahtevah metodologije potrebujemo podatke o državi, kjer ima sedež **končna institucionalna enota nadzora**. Podatke o končni državi nadzora pridobimo iz več virov. Najpomembnejši vir so

podatki o državi nadzora, ki jih spremlja BS. Pri določitvi končne države nadzora pa uporabljamo še Evropski register skupin podjetij (v razvoju) ter druge vire podatkov (javno dostopne baze o podjetjih posameznih držav, spletne strani posameznih podjetij in članki o podjetjih). V primerih, ko podatka o končni državi nadzora ni možno pridobiti, upoštevamo kot končno državo nadzora državo prvega tujega investitorja.

Viri podatkov o ekonomskih značilnostih podjetij so podatki strukturne statistike podjetij. Podjetja pod tujim nadzorom se namreč obravnavajo in prikazujejo kot del populacije vseh podjetij na teritoriju Slovenije, ki jo pokriva strukturna statistika podjetij. Poleg podatkov strukturne statistike kot glavnega vira uporabljamo še podatke statistike o raziskovalno-razvojni dejavnosti (RRD). Za vsa podjetja, ki jih pokriva strukturna statistika podjetij (področja B do N, brez K, in S95), in posebej za tuja in domača podjetja, izračunavamo in izkazujemo 12 spremenljivk, ki kažejo absolutni in relativni številčni in ekonomski pomen tujih v celotni populaciji podjetij. Te spremenljivke so: število podjetij, prihodek, vrednost proizvodnje, dodana vrednost v stroških faktorjev, skupna nabavna vrednost blaga in storitev, nabava blaga in storitev za nadaljnjo prodajo v nespremenjeni obliki, stroški dela, bruto investicije v opredmetena osnovna sredstva, število oseb, ki delajo, število zaposlenih, skupni izdatki za RRD in zaposleni v RRD.

DEFINICIJE

Tuje notranje podjetje je podjetje s sedežem v Sloveniji (državi priprave statistike), nad katerim ima nadzor institucionalna enota, ki nima sedeža v Sloveniji (državi priprave statistike).

Nadzor pomeni zmožnost določanja splošne politike podjetja, po potrebi vključno z zmožnostjo izbora ustreznih direktorjev. V tem smislu se šteje, da je podjetje A pod nadzorom institucionalne enote B, če ima B neposreden ali posreden nadzor nad več kot polovico glasov delničarjev ali ima več kot polovico delnic oz. lastniškega kapitala. V statistični praksi se nadzor največkrat določa na osnovi neposrednega ali posrednega deleža lastništva, ki presega 50 %.

Posreden nadzor pomeni, da ima lahko institucionalna enota B nadzor nad podjetjem A preko nadzora oz. pretežnega lastništva drugega podjetja C.

Večinski nadzor pomeni, da ima pretežni delež lastniškega kapitala podjetja ena institucionalna enota.

Manjšinjski nadzor pomeni, da ima lahko institucionalna enota nadzor nad določenim podjetjem brez izpolnjevanja večinskega deleža v lastniškem kapitalu.

Tuj nadzor pomeni, da ima nadzorna institucionalna enota sedež v drugi državi kot institucionalna enota, nad katero ima nadzor.

Končna nadzorna institucionalna enota tujega podjetja pomeni institucionalno enoto v verigi nadzora tujega podjetja, ki ni pod nadzorom druge institucionalne enote.

Statistika o tujih notranjih podjetjih pomeni statistiko, ki opisuje dejavnosti tujih podjetij s sedežem v državi priprave statistike.

Število podjetij je število registriranih pravnih ali fizičnih oseb, ki so med letom opazovanja izkazale prihodek ali stroške dela ter bile tako aktivne vsaj del opazovanega obdobja.

Prihodki od prodaje so prodajne vrednosti kupcem zaračunanih prodanih proizvodov ali trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev. Merijo se na podlagi prodajnih cen, navedenih v računih in drugih listinah, zmanjšanih za vse popuste, ki so bili dani ob prodaji ali pozneje, pa tudi za vrednosti vrnjenih količin. Prihodki zajemajo tudi vse stroške in obremenitve, vezane na kupca, ne zajemajo pa davkov in carinskih dajatev na blago ali storitve, ki jih enota fakturira, in davka na dodano vrednost (DDV), morebitne prodaje osnovnih sredstev, prihodkov od financiranja in drugih izrednih prihodkov.

Vrednost proizvodnje meri dejanske, v podjetjih proizvedene vrednosti proizvodov in storitev, ki temeljijo na prodaji, vključno s spremembami zalog in z nadaljnjo prodajo blaga in storitev.

Dodana vrednost v stroških faktorjev se izračuna kot bruto prihodek iz poslovnih dejavnosti po popravkih za subvencije za poslovanje in posredne davke. Dodana vrednost se v stroških faktorjev računa "bruto", ker se popravki vrednosti (kot je npr. amortizacija) ne odštejejo. Od leta 2010 naprej se pri izračunu dodane vrednosti upoštevajo tudi subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki.

Nabave blaga in storitev za prodajo v nespremenjeni obliki so nabave za nadaljnjo prodajo tretjim osebam brez nadaljnje predelave. Vključujejo tudi nabave storitev prek 'računa' storitvenih podjetij, to je tistih, katerih prihodek od prodaje sestoji ne samo iz provizije posrednikov, zaračunane za transakcijo storitve (kot v primeru nepremičninskih posrednikov), ampak tudi iz dejanskega zneska, vključenega v transakcijo storitve, npr. nabave, ki jih opravijo turistične agencije za prevoze. Vrednosti blaga in storitev, ki so prodani tretji osebi na podlagi provizije, se ne upoštevata, ker posrednik, ki prejme provizijo, tega blaga niti ne kupi niti ne proda.

Stroški dela so opredeljeni kot skupna nadomestila, v gotovini ali blagu, ki jih je delodajalec izplačal zaposlenim (redno ali začasno zaposlenim kakor tudi zaposlenim, ki delajo na domu) v zameno za opravljeno delo, ki so ga ti opravili v opazovanem obdobju. Stroški dela vključujejo tudi davke in prispevke za socialno zavarovanje zaposlenega, zadržane pri enoti, kakor tudi delodajalčeve obvezne in prostovoljne socialne prispevke.

Bruto investicije v opredmetena osnovna sredstva zajemajo vse investicije v vsa opredmetena osnovna sredstva v opazovanem obdobju. Vključena so nova in obstoječa opredmetena osnovna sredstva, kupljena bodisi od tretjih oseb bodisi proizvedena za lastno uporabo (tj. usredstvena proizvodnja opredmetenih osnovnih sredstev), katerih doba uporabnosti je daljša kakor eno leto, vključno z neproizvedenimi opredmetenimi osnovnimi sredstvi, kakor je zemljišče.

Osebe, ki delajo, so vse osebe, ki delajo pri opazovani enoti (plačane in neplačane), in tudi vse tiste osebe, ki delajo zunaj enote, ki ji pripadajo in ki jih plačuje (npr. prodajni zastopniki). Med osebe, ki delajo, se štejejo tudi delavci s krajšim delovnim časom, sezonski delavci in delavci na domu, ki so na plačilnem seznamu opazovane enote. Med osebe, ki delajo, pa se ne štejejo delavci, ki jih enoti posredujejo druga podjetja, in prostovoljni delavci.

Zaposlene osebe so osebe, ki delajo pri delodajalcu (pri pravnih osebah, samostojnih podjetnikih ali drugih registriranih fizičnih osebah) in prejemajo plačo ter so na podlagi pogodbe o zaposlitvi obvezno socialno zavarovane. Pogodba o zaposlitvi je lahko sklenjena za nedoločen ali določen čas, ne glede na to, ali gre za zaposlitev s polnim delovnim časom ali z delovnim časom, krajšim od polnega. Med zaposlene osebe se štejejo tudi pripravniki in osebe, udeležene pri javnih delih, ter družbeniki zasebnih družb in zavodov v RS, ki so poslovodne osebe (če niso obvezno zavarovani na drugi podlagi). Med zaposlene osebe se ne štejejo študenti in dijaki, ki občasno delajo za delodajalca in prejemajo plačilo.

Skupni izdatki za RRD so vsa sredstva podjetij, ki so bila porabljena za RRD (za stroške dela, druge tekoče stroške, investicije) ne glede na vir sredstev.

Zaposleni v RRD so vse osebe, ki delajo v RRD za nedoločen ali določen čas (raziskovalno, strokovno, tehnično, vodstveno in drugo osebje), in sicer dejansko število teh oseb.

POJASNILA

Rezultate, to je število in najpomembnejše ekonomske spremenljivke podjetij po nadzoru, objavljamo na ravni posameznih področij dejavnosti in oddelka S95 SKD 2008 ter kot seštevek področij B do N in oddelka S95, brez področja K (agregat SKUPAJ B do N in S95 brez K). Vrednosti spremenljivk za področje Finančne in zavarovalniške dejavnosti (področje K po SKD 2008) smo začeli izračunavati z referenčnim letom 2011, vendar jih še ne objavljamo, ker se metodologija izračunavanja še izpopolnjuje, predvsem pa zato, ker sta njihova opredelitev in vsebina drugačni kot za druge dejavnosti. Zato se področje K tudi ne upošteva v omenjenem agregatu.

OBJAVLJANJE REZULTATOV

Rezultati se objavljajo letno:

- *Prva statistična objava* (končni podatki). Ekonomsko področje; Ekonomska globalizacija.

Rezultate objavljamo po dejavnostih ter državah in skupinah držav nadzora. Uporabljena klasifikacija dejavnosti je Standardna klasifikacija dejavnosti 2008. Geografsko členitev objave, to je listo držav in skupin držav, določa Uredba (ES) št. 716/2007 Evropskega parlamenta in Sveta na podlagi evropske uredbe o plačilni bilanci.

Rezultate objavljamo v obliki absolutnih vrednosti in relativnih vrednosti oz. v deležih vrednosti spremenljivk za tuja notranja podjetja in nacionalna podjetja v celotni populaciji podjetij. Rezultati so v objavi prikazani v zbirni tabeli in grafikonih, podrobnejši rezultati po dejavnostih in državah pa so objavljeni v pripetih tabelah.

REVIDIRANJE PODATKOV

Rezultate za posamezno referenčno leto oz. opazovano obdobje objavljamo kot končne 22 mesecev po izteku opazovanega leta.

V letu 2013 smo opravili revizijo raziskovanja, ki je poleg tekočega referenčnega leta (2011) zajela tudi obdobje 2007 - 2010. Z revizijo smo pri določanju enot pod tujim nadzorom prešli na popolnejši vir podatkov za identifikacijo enot pod tujim nadzorom. Rezultati za referenčna leta pred letom 2007, ki so na razpolago od leta 2003 zaradi razlik v virih, kot tudi drugih razlogov (razlik v klasifikacijah, pilotnega značaja rezultatov, itd.), niso primerljivi.

Nadaljnje revizije podatkov niso načrtovane. Ker pa je statistika o tujih notranjih podjetjih relativno nova, Evropski register skupin podjetij, ki naj bi v predstavljal harmonizirani vir za identifikacijo držav nadzora, pa še v razvoju, nadaljnje revizije podatkov niso izključene.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani http://www.stat.si/metodologija_pojasnila.asp.

DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Standardno in letno poročilo o kakovosti je v pripravi.

http://www.stat.si/metodologija_porocila-standardna.asp

http://www.stat.si/metodologija_porocila-letna.asp

Poročilo o kakovosti je sicer v skladu z zahtevami evropske zakonodaje pripravljeno letno in posredovano Eurostatu.

Metodologija statistike o tujih podjetje je podrobneje opredeljena v priročniku »Foreign AffiliaTes Statistics (FATS) Recommendations Manual

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-RA-12-016

ter je opisana v SDMX meta podatkih.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/fats_esms.htm

PRIPRAVILVAI:

Zdenka Repotočník

ZADNJIČ OSVEŽENO:

18. 8. 2014